

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворчого мистецтва	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Аудіовізуального мистецтва	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестри	8

СИМВОЛИ В АСПЕКТІ ТВОРЧОСТІ

Семестр 8 (весна 2025 року)

27 січня - 5 квітня

Викладач Калашник Юлія Іванівна

E-mail kalashnyk_julia@ukr.net

Телефон 097 656 48 84

Заняття дистанційно на платформі Zoom згідно з розкладом

Адреса к. 209, поверх 2, корпус 3,
вул. Мистецтв, 11

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є груповий чат у Telegram. У чаті можна подивитися матеріали занять, а також ставити питання викладачу щодо дисципліни. Файли для перевірки домашнього завдання направляти *на вказану електронну пошту* та обов'язково підписувати (прізвище та ім'я).

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна передбачає базові знання з історії українського та зарубіжного мистецтва, виявлення пошукового й творчого потенціалу.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Рекомендована література з дисципліни та навчальні матеріали, які надає викладач. Самостійно дібрані студентами матеріали з власних архівів та інтернет-ресурсів.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Зошит для конспекту та виконання письмових завдань, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон тощо), **обов'язково обладнана вебкамерою**, з можливістю виходу до мережі Інтернет.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета курсу «Символи в аспекті творчості» полягає у вивченні різноманітних символів, у тому числі етнічних, виявленні особливостей різних символів за походженням; розвитку умінь і навичок прочитувати символи мистецтва, розрізняти символи давніх культур і сучасних, у виявленні способів використання символіки та прийомів їх трансформації у творчості; виробленні навичок використання їх у своїй творчій діяльності.

Курс забезпечує набуття визначених освітньою програмою загальних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

Програмні результати навчання

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Спрямованість та академічна специфіка дисципліни визначена формально-логічною структурою побудови навчального плану та характером запропонованих для формування компетентностей.

Дисципліна вивчається протягом на 4 курсі 8 семестр у обсязі 3 кредитів ECTS (90 годин): з них: практичні заняття – 30 години, самостійна робота

– 60 годин.

Весняний семестр: 14 тем.

ТЕМИ

Тема 1. Вступ. Символ, знак, емблема. Види символів. Міфологічні символи етнічних культур. Символіка слов'янської міфології.

Тема 2. Астральні символи, їх відображення у художній творчості та образотворчому мистецтві.

Тема 3. Символи часу та особливості їх використання в мистецтві.

Тема 4. Символи водної стихії та їх осмислення у творчому процесі.

Тема 5. Символічне значення образів тварин як елемент творчості..

Тема 6. Символи рослин як джерело образотворення в мистецтві.

Тема 7. Анатомічні символи як органічний складник творчості.

Тема 8. Символіка кольорів. Етносимволіка кольору. Мова кольорів у мистецьких творах.

Тема 9. Символіка чисел, специфіка їх використання в сучасному творчому процесі.

Тема 10. Геометричні символи та їх функціонування в сучасному мистецтві.

Тема 11. Символи речовин та предметів як мистецька деталь.

Тема 12. Символіка дій, процесів, станів та їх творче відображення.

Тема 13. Символіка почуттів та її передання в мистецтві.

Тема 14. Актуалізація релігійних символів у сучасних мистецьких практиках.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються на практичних заняттях. Практичні заняття закріплюють знання та вдосконалюють практичні навички. Самостійна робота студента спрямована на закріплення тем дисципліни.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Форми контролю знань: поточний, проміжний та підсумковий контроль.

Завданням поточного контролю є перевірка вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, формування навичок самостійної роботи. Здійснюється під час аудиторних занять.

Проміжний контроль передбачає перевірку виконаних протягом відповідних тем/модулів завдань самостійної роботи студентів.

Підсумковий контроль (залік) має на меті оцінювання рівня знань, умінь і навичок, отриманих студентом протягом семестру. Система підсумкового контролю передбачає оцінювання рівня знань усіх тем дисципліни. Загальний бал складається із суми балів з усіх видів навчальної роботи згідно із структурою залікових кредитів.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
Відмінно	90–100	А	A+ 98–100	Задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	Незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	В		Незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	С				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з конференції (окрім заліку).

Для ефективного проведення навчального процесу, ідентифікації його учасників та об'єктивного оцінювання студенти повинні **мати відеозв'язок і ввімкнену вебкамеру; до самостійних, модульних та залікової роботи студенти допускаються тільки з увімкненою відеокамерою**. Вітається активна участь в обговоренні теми заняття, власна думка з обговорюваних питань, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

Через необхідність проведення освітнього процесу в режимі онлайн студентам надаються теоретичні матеріали та методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи. Відвідування дистанційних занять і систематичне виконання домашніх та підсумкових робіт є обов'язковими складниками для отримання заліку з дисципліни.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Студент повинен дотримуватися графіку навчального процесу та виконувати вимоги навчального плану.

В обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, які передбачені навчальним планом. Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються.

Якщо здобувач вищої освіти пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та наступного заняття відповісти на ключові питання.

Через необхідність проведення освітнього процесу в режимі онлайн студент надсилає самостійно виконані завдання на електронну пошту викладача до початку пари. Якщо завдання не виконано студентом вчасно, знижується оцінка.

Обов'язковою є присутність студента на проміжному контролі та заліку.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх домашніх роботах, доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не є прийнятними. Якщо під час рубіжного контролю помічено недоброчесне використання інформації, студент втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось у процесі іспиту – студент втрачає всі бали та має перескладати іспит за всіма темами.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Весняний семестр

Дата	Те ма	Вид заняття		Год ини	Поточний контроль
Згідн о з розкл адом			II семестр		
1	1	Практичне заняття	Вступ. Символ, знак, емблема. Види символів. Міфологічні символи етнічних культур. Символіка слов'янської міфології.	3	
2	2	Практичне заняття	Астральна символи, їх відображення в художній творчості та образотворчому мистецтві.	3	
3	3	Практичне заняття	Символи часу та особливості їх використання в мистецтві.	3	
4	4	Практичне заняття	Символи водної стихій та їх осмислення у творчому процесі.		Виконан ня завдань самост.

					роботи
5	5	Практичне заняття	Символічне значення образів тварин як елемент творчості.	3	
6	6	Практичне заняття	Символи рослин як джерело образотворення в мистецтві.		
7	7	Практичне заняття	Анатомічні символи як органічний складник творчості.	3	
8	8	Практичне заняття	Символіка кольорів. Етносимволіка кольору. Мова кольорів у мистецьких творах. Модульний контроль	3	Виконання модульної контрольної роботи
9	9	Практичне заняття	Символіка чисел, специфіка їх використання в сучасному творчому процесі.	3	
10	10	Практичне заняття	Геометричні символи та їх функціонування в сучасному мистецтві.		
11	11	Практичне заняття	Символи речовин та предметів як мистецька деталь.	3	
12	12	Практичне заняття	Символіка дій, процесів, станів та їх творче відображення.		
13	13	Практичне заняття	Символіка почуттів та її передання в мистецтві.	3	Виконання завдання модульної роботи
14	14	Практичне заняття	Актуалізація релігійних символів у сучасних мистецьких практиках.	3	
15		Залік	Заліковий контроль		Складання заліку

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Теми	Форма звітності	Бали
	Виконання завдання самостійної роботи	0–20
Робота на практичних заняттях	0–10	
Модульний контроль	0–10	
Теми	Форма звітності	Бали
	Виконання завдання самостійної роботи	0–20
	Робота на практичних заняттях	0–10
	Модульний контроль	0–10

	Всього балів	80
Залік		20

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Виконання акуратне, без помилок
A	17–19	37–39	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Виконання акуратне, без помилок
A-	16	36	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, виконання акуратне, без помилок
B	12–15	32–35	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки
D	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні зі значними недоліками
E	1–3	1–9	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (малий обсяг, невідповідність завданню, невчасне подання виконаної роботи, неохайність тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час практичних занять, систематичне і вчасне виконання самостійних завдань до занять, а також творчий підхід до їх виконання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бичков'як О. В. Символ – ключ до культури людства. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Одеса, 2017. Вип. 17. С. 7–9.

2. Войтович В.М. Українська міфологія. Київ: Либідь, 2002. 664 с.
3. Давидюк В.Ф. Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк: Волинська книга, 2007. 324 с.
4. Дем'янова Н. Символіка образів в українському живописі (на прикладі теоморфних, антропоморфних і зооморфних зображень). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філософські науки.* 2013. № 27. С. 153-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufn_2013_27_29.
5. Долеско С. В. Мистецтвознавчий трансфер української народної сорочки в XXI столітті: глобалізація та ідентичність. *Український мистецтвознавчий дискурс.* 2022. № 3.
6. Долеско С. В. Символізм білого кольору в традиції вишитої сорочки як ключового елемента мистецького образу українського народного костюма. *Український мистецтвознавчий дискурс.* 2024. № 1.
7. Долеско С. В., Козачок, Є. С. Юрченко М. В. Символ як стереотипне явище сучасної української культури. *Український мистецтвознавчий дискурс,* 2023. № 6. С. 23–31. URL: <https://doi.org/10.32782/uad.2023.6.3>.
8. Домненко Т. В. Зіненко Т. М. Семантика кольору в контексті культури української вишивки. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування.* 2016. Вип. 43(1). С. 141–146.
9. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В. М., 2015. 912 с.
10. Живіцька І. Символ як стереотипизоване явище культури (на матеріалі українських паремій). *Наукові записки. Кривий Ріг,* 2009. Вип. 81 (3). С. 271–275.
11. Знаки української етнокультури : словник-довідник / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
12. Карпов В. Історичні витоки української військової символіки та її розвиток в незалежній Україні : дис. ... д-ра іст. наук : 07.00.01. Переяслав-Хмельницький, 2015. 464 с.
13. Коновалова О.В., Лавриненко Ю.С. Символіка флореальних мотивів у мистецтві доби модерну. Київський університет імені Бориса Грінченка. *Молодий вчений.* 2018. № 3 (55). С. 27–30.
14. Кучма Н. І. Символіка кольору в православній канонічній іконі. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 13. С. 66–67.
15. Мазур Б. М. Християнські образи у творах сучасного образотворчого мистецтва. *Культура і сучасність* : альманах. № 1. Київ : Ідея Принт, 2020. С. 134-138.
16. Новікова М. Коментар. *Українські замовляння.* Київ: Дніпро, 1993. 309 с.

17. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Київ :Грані-Т, 2010. 192 с.
18. Плачинда С.П. Словник давньоукраїнської міфології. Київ, 1993. 62 с.
19. Побережна Є. Особистий символізм в мистецтві. Реальність через поезію. *Мистецтво*. URL: <https://uartist83.com/symbolism-in-art/>
20. Поріцька О. Ритуальний знак води. *Народна творчість та етнографія*. Київ, 1993. № 4. С. 63-67.
21. Скляренко Г. Я. Українські художники: з відлиги до Незалежності. Київ : Huss, 2020. 304 с.
22. Триколенко С. Т., Єлісеєв І. А. Війна очима українських митців — знакові образи і новітня символіка.
23. Шеховцова О. А. Формування символічної семантики кольоропозначень: культурологічний аспект. АКД. Донецьк, 2003.

Допоміжна література

24. Борисенко В.К. Весільні звичаї та обряди на Україні: Історико-етнографічне дослідження Київ: Наук. думка, 1988. 192 с.
25. Головей В. Естетичне дослідження сакрального мистецтва: методологічні засади. *Історія релігій в Україні: науковий щорічник*. Львів: Логос, 2004. 635 с.
26. Долеско С. В. Символічне значення українського народного костюма в живописі соцреалізму. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2022. № 2.
27. Долеско С., Алексєєва А. Образ Лесі Українки в національній валюті як символ української державності. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузів. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. Ун-ту ім. Івана Франка*. 2022. Т. 1. № 55. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/55-1-10>
28. Жовтоног О. О., Горобець Т. В. Психологічна семантика кольору. *Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2018»*. 2018. С. 323–326.
29. Нечуй-Левицький І.С. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. Київ: АТ «Обереги», 1992. 85 с.
30. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму. Монографія. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002. 392 с.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті

31. Символіка. URL: <https://oberig.jewelry/symbol?alias=blagopoluchchja>

- 32.Символізм у мистецтві. *Естетика у сучасному світі*. URL:
<http://estetica.etica.in.ua/simvolizm-u-mistetstvi/>
- 33.Словник символів / [за ред. О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка]. URL:
[//ukrlife.org/main/evshan/symbol](http://ukrlife.org/main/evshan/symbol).